

Transkript svedočenja žrtava
Brcko '92: Van svake sumnje
5.09.2008, Beograd

Svedočenje Adile Suljević

Ja se zovem Adila Suljević i ja bih jednu malu, kratku biografiju o sebi, po meni bitnu. Moji roditelji kao mladi su se uzeli i otišli iz Čelića, to je obližnje selo kod Brčkog, otišli u Tuzlu i tu su živili i radili, i ja sam se rodila u Tuzli. Nešto tako malo para su zaradili i život nije išao kako treba, pa se otac odlučio i odlazimo u Beč. U Beču sam završila prvi i drugi razred u katoličkoj školi gdje su sva djeca bila katoličke ispovjesti. I ja se dobro sjećam, bile su časne sestre učiteljice, kad je direktorica rekla mom ocu: "Osmane, tvoja ćerka je muslimansko dijete a ovo su sva hrišćanska djeca". A ja se sjećam mog oca riječi, koji kaže: "Pa draga moja gospođo jedan je Bog. Kad se sva ova djeca mole tom jednom Bogu, neka se moli i naše". Završila sam prvi i drugi razred. Moji roditelji skupili su pare, kupili su kuću u Brčkom u Srpskoj varoši. Tu sam se dalje školovala, odatle sam se zaposlila u tvornicu *Interplet*, posle u tvornicu *Mladost*, to je tekstilna firma. Šta hoću s ovim da kažem? Hoću da kažem da ja i moja braća nismo naučeni da mrzimo, nismo naučeni da dijelimo vjeru. Naučeni smo da volimo, poštujemo i cijenimo. Udala sam se iz Srpske varoši na Meraje. To je takođe naselje u Brčkom i tamo me je zatekao rat. 1. maja (1992) vidim moje komšije nekud odlaze. Govore: "Idemo za Rahić, idemo za Maoču". Ja nikad nisam bila u tim selima. Ja tamo nemam nikoga. Ja imam svoju kuću, ja imam svoj posao, zašto da bježim, od koga da bježim, zbog čega da bježim? Nisam imala pojma šta se dešava. U daljini negdje vidim dimove, plamenove. Šta se dešava? Kažu gori Bosnina firma, to je firma namještaja. Čuje se pucnjava, čuju se detonacije. Drugi dio mog komšiluka bježi u podrum. Kažu „obucite se, biće nam hladno“. Ja oblačim jednu zelenu trenerku podebelu i jednu kućnu haljinu i mi odlazimo u taj podrum. A nas je bilo negdje oko 50 ljudi, što žena, što djece, što trudnica. Tu smo bili dva dana. Pucnjava i dalje se čuje. Mi ćutimo, osluškujemo, čekamo. Napisali smo ispred da je tu sklonište, da zna neko da postoje tu civili. 3. maja moj komšija Himzo Rendić, pošto smo sad svi gladni i žedni, izlazi, hoće da izađe iz tog podruma da bi nam donio hranu. Na samom izlazu njega je potrefio snajperista. Pao je tu. Mi smo htjeli da ga uvučemo u taj podrum, međutim čuli smo zvukove kola, kombija, ne znam ni ja kako da vam objasnim. Posle smo se opet uvukli u te podrum. Onda sam vidjela da je došla jedna hladnjača. Ljudi, omladina više po meni, uniformisana, otvaraju tu hladnjaču, ja to sve gledam ali skriveno da oni mene ne bi vidjeli. Vidim otvoriše hladnjaču. Unutra je more leševa. Uzeli su Himzu Rendića za noge, za ruke i onako kao vreću ubacili su ga unutra i otišli negdje. Nas je uhvatila panika tada. Zaboravila sam da kažem, imala sam 26 godina, bila sam mlada nevjesta, verovatno sam tad ostala i trudna a od tog mog stresa, tako su mi posle rekli, ja sam dobila, izvinite što moram da kažem, krvarenje. Onda su mi neke žene iz podruma, dale neke čarape vunene i tako sam se ja morala da obučem. Od tog svog straha, kada je pala noć 3. maja, odlazimo nekako po mraku, polagano idemo u obližnju kuću blizu tog skloništa kod Omera Džafića. Sa mnom ide Omer Džafić, njegova žena i sin, ja, moj muž i od moje bivše zaove djete koje je živilo sa mnom. Tu smo bili tu noć. Zazvonio je telefon Omeru Džafiću. A Omer se javio. Sin ga je zvao iz Njemačke. Zatim,

nije prošlo dvije minute, Omer je to završio, nije smjeo ni da priča sinu šta se dešava. Kroz dvije minute ponovo zvoni telefon. Čujem glas, oštar, ljut, kaže: "Ja sam šef bolnice i zovem se Ljubiša Mauzer i čuli smo da postoji tu snajperista i molim vas da se predate, opkoljeni ste. Znamo za vas." Mi ono, isprepadani, ne znamo šta ćemo, kud ćemo. Odjednom čujemo vojsku, čujemo tenkove, čujemo vrisku, čujemo galamu. Počeli su da lupaju na vrata: "Otvarajte, bacićemo bombu. Otvarajte. Pobićemo vas sve." Ja ne znam otkud mi tolika hrabrost. Izašla sam prva, za mnom su svi ovi ostali izašli. Po izlazu samom dobijam palice, dobijam noge, dobijam...ne znam ni ja s čim nas nisu udarali. Postavili su nas uz kuću glava prema zidu okrenuta, ruke gore. Ponovo su nas tukli i pitali nas gdje ima oružja i ko ima oružja i koji je taj snajperista. Nemamo pojma. Ne znamo šta da mu odgovorimo kad ne znamo ništa. Opet udaraju. Čujem kažu: "Ruse, ovo treba sve pobiti". "Pa normalno da ih trebamo sve pobiti", kaže taj Rus. Ja ga znam samo kao Rus, nikad mu nisam saznala ime i prezime. Okreću nas i postavljaju nas za strijeljanje. Međutim, kod tog Rusa zvoni motorola. Neke naredbe, nemam pojma šta. Uglavnom, spuštaju puške i odvođe nas na igralište. To je odmah ulica... kuća, pa uličica, pa odmah preko puta je veliko igralište. Mnogi znaju na Ivicima gdje je to igralište. Tu smo opet postavljeni. Čujem kažu dolazi Ljubiša Mauzer. Nije prošlo dvije minute, stvarno dolazi Ljubiša Mauzer. Obučen je u doktorsku uniformu, imao je klompe, bijele klompe, hlače bijele i mantil doktorski. Sa njim još dolaze trojica, četvorica, ja bih rekla po meni više kao telohranitelji, kao tako nešto. A on je bio nizak čovjek, taj Ljubiša Mauzer, da je se morao, ono, zaskočiti da nas udari. I on je isto tako udarao nas, pitao nas imamo li nekih informacija gdje su Zelene beretke, gdje nam je oružje. Niko ništa ne zna. Naređuje Ljubiša Mauzer ponovno strijeljanje. U međuvremenu opet motorola zvoni, opet neka naredba, ne znam šta. Mi čekamo tu smrt. Opet su odlučili da nas ne streljaju, nego nas prebacuju u drugu kuću, opet preko puta tog igrališta. A dok smo tu svi bili postavljeni, ja vidim puno vojnika, mlade vojske, ljudi koji se drogiraju. Vidim njihove igle, vidim alkohol. Pjevaju. Neki vrište. Neki pucaju u zrak. Strahota. Bacaju nas ponovo u tu drugu kuću. I tako, dok smo se malo smirili a oni svi okupili a mene taj Rus udara. Ovim mojim drugim komšijama... sjećam se mom mužu su dali litru viskija na eks da popije da bi priznao kao navodno gdje ima oružja i gdje su Zelene beretke. Tako isto i ovim drugim mojim komšijama. Taj Rus mene odvođi gore, na sprat. Bile su drvene stepenice za sprat, dobro se sjećam toga, okrugle. I kaže meni: "Skidaj se". Ja kažem: "Čovječe, ja imam probleme, ja imam ženske probleme, ja krvarim". On samo onako, uzima nož iz svoje lijeve nogavice i sječe sa mene moju garderobu. I tu me je napastvovao, silovao. Uz to sve, tukao, pogrdne mi riječi govorio, bacao me. Kad je to sve završio, onda je zvao drugu vojsku i kaže: "Ko hoće još?" Čujem... čujem čizme, čujem da ide neko prema gore. Ja sam tad bila mrtva, vjerujte mi, ja sam željela da umrem tada. Žao mi je bilo što sam ostala živa, jer tad se moj svijet srušio, moj život se srušio. Kad su došli ti vojnici, bilo ih je trojica, jedan od njih je rekao, ja se izvinjavam što moram tako da kažem: "Pa Bog te jebo, pa ko da si zak'lo kravu, šta je ovo". Istina, ja sam bila sva krvava, ne zna se odakle, da li iz glave, da li iz ušiju, da li s ginekološke strane. Ja sam strašno smrdila na krv. Ovi vojnici su sišli a on me je tako голу šutnuo niz te stube. Ja sam se kotrljala, kotrljala i došla do ovih svojih komšija i mog bivšeg muža. Moja komšinica je našla neku haljinu i tako mene umotala a posle onda čujem: "Dolazi Adolf, dolazi Adolf, tišina, dolazi Adolf". Ja tada... nije mi ništa više bilo bitno, da li ću da živim ili da ne živim, uopšte mi nije bilo bitno. Adolf je stigao, šepao je na jednu nogu. Došao je s *maricom*,

ono auto neko *marica* se zvalo. Opet neka pitanja, vjerujte ništa ga nisam čula. Ja tad nisam osjetila bol. Ja tad nisam osjetila udarce. Ja sam tad osjetila stid. Ja sam tad osjetila strašne stvari. Adolf je počeo da veže moje komšije liscama i ubacivao je jedne po jedne u tu *maricu*. A mene... mene je izveo opet na streljanje. Kaže: "Nađi balinkušo mjesto gdje hoćeš da te ubijem". Ja ništa nisam govorila. Moj mozak je bio mrtav. On je tako repetirao tu pušku. Ja sam samo boga molila da me što prije ubije. Držao je tako tu pušku, ja ne znam kakva je to puška, to je neka mala puškica, osjetila sam samo neku svjetlost na čelu. On je držao tu pušku dvije... možda dvije minute i onda je spustio i kaže mi: "Majku ti balijsku nešto mi tvoje oči govore da te ne ubijem. Ali nema veze, ideš na krvavi pir". Krvavi pir? Pitam se ja šta je sad, zar može biti krvavije nego što je ovo. Ubacuje me u *maricu*. Unutra on sjedi i još neki vojnik, unutra gdje smo mi. Ja samo moram da napomenem da je to sve mlado bilo, mlada vojska. Ja ne znam da je ijedan bio Brčak. Ja mislim da je tu sve neka omladina došla odnekle. Odakle, nemam pojma. Odlazimo sa *maricom*. Unutra je još jedan vojnik koji nas udara i koji ne dozvoljava da gledamo kroz prozor i to sve. Kako smo išli putem Meraja prema centru grada, prolazimo preko mosta *Brka* i penjemo se prema centru grada. Tamo je masakr u centru grada, vidim ja, tako mi se htjelo da vidim. Vidim more civila pobijenih oko policijske stanice, oko hotela *Posavina*, da Adolf uopšte nije mogao da prođe s *maricom* od tih leševa kroz grad. "Šta da radimo?" pita ovog svog kolegu. Kaže: "Idemo preko ovoga mosta, pa verovatno idemo na rizik, verovatno ćemo dobro proći" jer bojali su se Hrvata da neće preko Save Hrvati pucati ali kao idu na rizik. Međutim, prošli smo mi jer sa hrvatske strane nije bilo nijednog metka. Ulazimo u Srpsku varoš. On staje ispred kuće Verice Simeunović, moje kone (komšinice). Njena djeca su se igrala sa mnom i sa mojom braćom. Zvonimir Simeunović, njen sin, išao je sa mnom u školu. Svi smo onda bili dobre komšije, volili se. Stao je Goran tu pred taj ulaz Verice Simeunović. U jednom momentu Verica izlazi a on izlazi iz te *marice* i odlazi tamo u dvorište. Verica me je prepoznala i samo je tako rukama rekla: "Sine Kole, ono nam je kona, možeš li je ikako spasiti". Posle mi je rekla da me je samo prepoznala po očima. Ponovo se vraća Goran Jelisić u tu *maricu*, nije se dugo zadržao. Sa njim ide i Konstantin Simeunović, Vericin sin i odvozi nas u Luku. U Luci, na samom ulazu Luke strah, strah, užas. Horror filmovi. Ono ne mogu snimiti ni horror filmovi. Hangari puni naših ljudi, naših Brčaka. Rukama nešto preko onih rešetki, dobro se sjećam, traže spas, k'o ne znam ni ja. Mene nisu stavili u hangar, hangari su bili na lijevoj strani a kancelarije Luke na desnoj strani. Nas su bacili u kancelariju. U kancelariji je isto bio kaos. Titova velika slika bačena, papiri razbacani. Neka vojska, te u bijelim majicama sa lobanjama nacrtanim, te u crnim majicama s bijelim lobanjama nacrtanim, te crvene beretke, razne, razne, razne... razno su uniformisani bili. Pobacali su nas tako u tu kancelariju. Mi smo sjedili i čekali i čekali šta će se desiti. Tu smo prenoćili i onda sutradan negdje oko 10 sati ujutru dolazi po mene neki vojnik i odvozi me u kancelariju. Kako ja sada ulazim u kancelariju, tamo vidim bio je kao neki sastanak njihov, negdje oko 20 ljudi. Kako ja ulazim, oni izlaze i tu prepoznajem mog profesora Milisava i profesora Rogana. Nikog drugog više nisam ni prepoznala. Ostala su za stolom četvorica ljudi. Taj jedan od njih me je prvo pitao jesam li silovana. "Ne, nisam" rekla sam. Slagala sam. Morala sam. "Ko te je tukao?" "Nemam pojma" "Zašto su te tukli?" "Pa nemam pojma" uspjela sam da kažem. "Kako se zoveš?" Ja kažem: "Adila Suljević". Ne znam zašto sam rekla Suljević jer sam bila udata ali rekla sam Adila Suljević, ne znam zašto. On je samo mene pogledao i kaže ovim svojim

kolegama da mogu da izađu. A te kolege njemu kažu: "Bogami lijepo, piletina dobra" i odoše, nasmijaše se i odoše. Čovjek je ustao, pružio mi ruku i kaže mi: "Ti si Osmana Suljevića ćerka?", ja kažem: "Jesam". Kaže: "A gdje ti je otac?" "Moj otac je umro prije rata" kažem ja. "Ja sam" kaže "ćika Pero iz Mirosavaca. Tvoj otac je meni puno pomogao u životu a evo, drago moje dijete, otkud ovde da dođeš. Otkud ovde da se zadesiš? Zašto nisi bježala?" Ja sam samo ćutala. Kaže: "Evo kad je meni tvoj otac pomagao, evo i ja želim jedan lijep gest da napravim pa da te nekako sačuvam. Idi tamo u kancelariju i kad ti upalim crveno svjetlo, dobićeš propusnice i izaćićeš iz Luke. A jesi li svjesna da je trebalo da te ne bude, i tebe i ovih tvojih". Šutila sam. Ostala sam tu do 9. maja, tad mi je ćika Pero dao znak i dao mi potvrdu da izađem iz logora Luka. Dao je meni samo. A ja sam rekla: "Pero, pa ja imam svekra, svekrvu, djevera, zaovu" lagala sam. Žao mi je bilo ovih mojih komšija da ostanu. On me pogledao: "Nema problema" kaže "vodi i njih". "Jel' smijem da izađem?" "Pa smiješ da izađeš". 9. maja (1992) u 11 sati ja izlazim iz logora Luka. A sve dok sam tu bila najviše se čula pucnjava, vriska našeg naroda da pjevaju njihove srpske pjesme. Sve sam to slušala ali nisam vidjela. I izašla sam 9. maja sa tim ljudima i otišla sam u kuću moje majke u Srpskoj varoši, gdje sam i dalje imala radnu obavezu. Ta radna obaveza je bila da se čiste zamrzivači, pošto je naš narod volio da ima mesa u frižiderima i šta ja znam i naš narod je bio bogat narod. Struje nije bilo i morali smo da čistimo to sve. I još radna obaveza: išla sam u fiskulturni dom, prala sam krv, kupilo se tako ti djelići naših ljudi, bacalo se u kante, brisali se, po meni, tragovi. Za kraj samo da kažem da se ovo zlo više nikad ne dogodi i ne ponovi. Hvala.

Fond za humanitarno pravo

